

KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMAS VIEŠOJOJE ĮSTAIGOJE CPO LT

Viešoji įstaiga CPO LT (toliau – CPO LT) vykdydama savo veiklą vadovaujasi teisės aktais, reglamentuojančiais kovos su korupcija principus, tikslus ir uždavinius. CPO LT korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas atliekamas vadovaujantis Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo 7 punktu. Nustatydamas ir vertindamas korupcijos pasireiškimo tikimybę CPO LT vadovavosi Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos patvirtinimo“.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą CPO LT atliko CPO LT direktoriaus pavaduotoja Vaida Vaitkevičiūtė-Daugvilė, kuri, vadovaujantis CPO LT direktoriaus 2018 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. 3V-213 „Dėl Vaidos Vaitkevičiūtės-Daugvilės paskyrimo vykdyti korupcijos prevenciją ir kontrolę“, paskirta atsakinga už CPO LT korupcijos prevencijos ir kontrolės vykdymą.

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą CPO LT analizuotas laikotarpis nuo 2019 m. spalio 1 d. iki 2020 m. rugsėjo 30 d.

CPO LT veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė nustatymo ir vertinimo tikslas – nustatyti įstaigos veiklos sritis įtakojančius rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai, taip pat nustatyti veiklos sritis, kurios turi daugiausia korupcijos rizikos veiksnių, ir pasiūlyti prevencijos priemones šiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar šalinti.

Atliekant CPO LT veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė nustatymą ir vertinimą, naudoti metodai:

1. teisės aktų sisteminė ir dokumentų lyginamoji analizė;
2. pokalbio ir apklausos metodai.

Atsižvelgiant į tai, kad korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas įstaigoje yra vienas iš antikorupcinės aplinkos elementų, buvo analizuojamos ne tik CPO LT veiklos, bet jos funkcijos bei kiti veiksniai, didinantys antikorupcinį pajaudžiamumą.

Nustatant CPO LT veiklos sritis, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, laikytasi prielaidos, kad CPO LT, įgyvendinant nustatytus uždavinius, gali kilti pavojus pasireikšti korupcijai, padarant korupcinio pobūdžio nusikalstamas bei kitas su korupcija susijusias veikas. Ši prielaida laikytina didele, jei kuri nors CPO LT veiklos sritis atitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 5 dalyje nustatytą kriterijų¹.

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2019 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. 4-534 „Dėl Viešosios įstaigos CPO LT valdymo struktūros ir Viešosios įstaigos CPO LT pareigybių

---

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.168154/asr>

sąrašo patvirtinimo“ CPO LT struktūra buvo pakeista, numatant struktūrinių padalinių perskirstymą pagal pirkimų objektų sritis. CPO LT struktūroje viešuosius pirkimus vykdančios padaliniai numatyti:

- *Biuro ir veiklos aptarnavimo srities skyrius*
  - Informacinių ir komunikacinių technologijų pirkimų grupė;
  - Paslaugų pirkimų grupė
  - Prekių pirkimų grupė.
- *Statybų srities pirkimų skyrius*
  - Paslaugų ir darbų pirkimų grupė.
- *Sveikatos srities pirkimų skyrius*
  - Prekių ir paslaugų pirkimų grupė.

Minėti CPO LT struktūriniai padaliniai vykdo centralizuotus viešuosius pirkimus, kurių pagrindu yra kuriami CPO LT elektroninio katalogo² moduliai³ ir, įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. kovo 27 d. pasitarimo protokolo Nr. 13 sprendimą, vykdo pirkimus pagal įgaliojimus Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, jai pavaldžioms biudžetinėms įstaigoms (kai pirkimo vertė didesnė kaip 3 tūkst. Eur be PVM) ir kitoms institucijoms pirkimus pagal įgaliojimus^{4 5}.

Atlikus CPO LT veiklos sričių analizę nustatyta, kad CPO LT veiklos sritis, kurioje korupcijos pasireiškimo tikimybė yra didelė, išlieka CPO LT vykdančios pirkimus pagal kitų perkančiųjų organizacijų įgaliojimus.

Minėta CPO LT veiklos sritis vertintina darant prielaidą, kad tam tikri įstaigos veiklą veikiantys išoriniai ir (ar) vidiniai, ir (ar) individualūs rizikos veiksniai sudarys galimybes atsirasti korupcijai.

Šioje srityje analizuoti:

1. teisinio reglamentavimo trūkumai CPO LT patvirtintuose teisės aktuose;
2. teisės aktų įgyvendinimo CPO LT viešųjų pirkimų, vykdomų pagal kitų perkančiųjų organizacijų įgaliojimus, veiklos aspektai;
3. praktinis viešųjų pirkimų vykdymas CPO LT ir siekis nustatyti galimus korupcijos pasireiškimo veiksnius;
4. galimybė įvertinti korupcijos apraišką, riziką ir jos veiksnius mažinančias priemones;

---

² CPO LT elektroninis katalogas – CPO LT valdoma informacinė sistema, kurios paskirtis – suteikti perkančiosioms organizacijoms ir perkantiesiems subjektams priemones įsigyti jiems reikalingų prekių, paslaugų ar darbų.

³ CPO LT elektroninio katalogo pirkimo modulis – CPO LT elektroninio katalogo tam tikrų prekių, paslaugų ar darbų posistemė, kurioje perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai vykdo pirkimus.

⁴ Aplinkos apsaugos departamentas, Informacinės visuomenės plėtros departamentas, Lietuvos metrologijos inspekcija, Lietuvos standartizacijos departamentas, Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra, Nacionalinis akreditacijos biuras, Respublikinė Panevėžio ligoninė VšĮ, UAB Valstybės investicinis kapitalas, VšĮ Respublikinė Vilniaus psichiatrinė ligoninė, Lietuvos statistikos departamentas, Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras, Lietuvos zoologijos sodas ir LR Aplinkos ministerija, Nacionaline visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija.

⁵ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8fbb13c0200c11eabe008ea93139d588/asr>

5. CPO LT elektroninio katalogo naudotojų (perkančiųjų organizacijų⁶ ir tiekėjų⁷) apklausų duomenys siekiant išsiaiškinti galimas korupcijos apraiškas ir jas užkardyti;

6. CPO LT darbuotojų apklausos duomenys siekiant išsiaiškinti institucijos darbuotojų tolerancijos korupcijai apraiškoms lygį, prevenciškai jį įvertinti ir stabdyti galimas korupcijos apraiškas.

Per analizuojamąjį laikotarpį CPO LT viešuosiuose pirkimuose nebuvo užfiksuota Korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnyje nurodytų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atvejų.

Vertinant CPO LT pirkimų vykdomų kitų perkančiųjų organizacijų naudai, sritį, kuriai priskirtini ir CPO LT vykdomi viešieji pirkimai pagal kitų perkančiųjų organizacijų įgaliojimus, buvo analizuojami viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai bei šiuos teisės aktus įgyvendinantys poįstatyminiai teisės aktai, taip pat šioje srityje CPO LT priimti vidaus dokumentai.

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą vykdomuose viešuosiuose pirkimuose pagal kitų perkančiųjų organizacijų įgaliojimus buvo nustatyta, kad CPO LT viešųjų pirkimų procesas vykdomas remiantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu, lydinčiais poįstatyminiais teisės aktais, taip pat CPO LT vykdomų viešųjų pirkimų tvarkos taisyklėmis, patvirtintomis CPO LT direktoriaus 2020 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. 3V-57 (toliau – CPO LT pirkimų tvarkos taisyklės). Viešuosius pirkimus pagal kitų įstaigų įgaliojimus vykdo CPO LT direktoriaus įsakymais sudaromos viešųjų pirkimų komisijos arba pirkimo organizatoriai. Viešųjų pirkimų komisijos savo darbe vadovaujasi darbo reglamentu, patvirtintu CPO LT direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu Nr. 3V-116.

Viešieji pirkimai pagal perkančiųjų organizacijų įgaliojimus CPO LT organizuojami, vadovaujantis patvirtinta pirkimų proceso eiga, kurioje numatomi kiekvieno pirkimo etapo atsakingi vykdytojai, jų kompetencija, terminai. Šiam procesui paprastinti ir sisteminti buvo pasitelkta viešųjų pirkimų planavimo ir vykdymo platforma EcoCost (toliau – EcoCost arba Pirkimų valdymo sistema), kuri automatizuoja duomenų surinkimą, jų sisteminimą ir apdorojimą. Ji apima šiuos procesus:

1. metinio poreikio surinkimo ir pirkimų planavimo;
2. pirkimo inicijavimo ir vykdymo;
3. pirkimo sutarčių vykdymo stebėsenos.

CPO LT viešųjų pirkimų pagal kitų perkančiųjų organizacijų įgaliojimus procesas pradedamas metiniu pirkimų poreikio surinkimu ir planavimu. Įstaigos, įgaliojusios CPO LT atlikti pirkimus, ne vėliau, kaip iki einamųjų kalendorinių metų gruodžio 15 dienos, Pirkimų valdymo sistemos priemonėmis pateikia informaciją apie poreikį įsigyti prekių, paslaugų ar darbų ateinančiais kalendoriniais metais, užpildydamos pirkimo poreikio pateikimo formą. Įgaliojimą suteikusios įstaigos, prieš pateikdamos informaciją apie poreikį įsigyti prekių, paslaugų ar darbų Pirkimų valdymo sistemos priemonėmis, vadovaudamosi Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės

---

⁶ <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScVH3NeZB1Ik9IZdGsXkoJU22qVoHNlr7pTKqx2dsL66nVfJA/viewform>

⁷ https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfojj3buIYy6R3aqijmEfu8u9qu_B2jCdZheVI23msRz-Ki0A/viewform

skaičiavimo metodika⁸, nustatydamos pirkimo vertę, privalo remtis skaičiuojamosiomis kainomis, panašių pirkimų praktika, rinkos ir kitais tyrimais. Ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo pirkimų poreikio gavimo, parengia ir pateikia viešųjų pirkimų plano projektą įgaliojimą suteikusiai perkančiajai organizacijai. Sudarydama viešųjų pirkimų planų projektus, CPO LT įvertina ar pirkimai gali būti atliekami iš centrinės perkančiosios organizacijos CPO LT elektroninio katalogo⁹, kaip nurodyta Viešųjų pirkimų įstatymo 82 straipsnyje, taip pat, nustatydama pirkimo pradžią ir pirkimo būdą, įvertina įgaliojimą atlikti pirkimus suteikusių skirtingų perkančiųjų organizacijų panašių pirkimų apjungimo galimybę. Pirkimų, vykdomų CPO LT elektroniniame kataloge, specifika yra ta, kad didžioji dalis procedūrų yra atliekama informacinėse sistemose, kuriose eliminuojamas žmogiškasis veiksnys, didžiausia korupcijos tikimybė.

Pažymėtina, kad toks pirkimų planavimo procesas užtikrina didesnę skaidrumą, nes perkančiųjų organizacijų pateiktą informaciją papildomai peržiūri CPO LT darbuotojai. Taip užtikrinama, kad toms pačioms prekėms, paslaugoms ar darbams būtų priskiriami tie patys BVPŽ kodai, kad pirkimai būtų atliekami CPO LT katalogo priemonėmis (tais atvejais kai perkamos paslaugos, prekės ar darbai yra CPO LT kataloge), taip pat, esant galimybei, konsoliduojami skirtingų perkančiųjų organizacijų pirkimai, dėl ko sumažėja atliekamų procedūrų skaičius, o dėl masto ekonomijos perkančiosios organizacijos reikiamas prekes ar paslaugas gali įsigyti mažesnėmis kainomis¹⁰.

Pirkimų planavimą atliekant Pirkimų valdymo sistemos EcoCost priemonėmis sumažėja klaidų tikimybė, nes sistema automatiškai (be specialisto įsikišimo) grupuoja pirkimus pagal BVPŽ kodus, skaičiuoja pirkimų vertes, rekomenduoja pirkimų būdus ir signalizuoja, jeigu parinktas pirkimo būdas viršija maksimalią šiam būdai leidžiamą pirkimo vertę. EcoCost yra elektroninis įrankis, kurio pagalba sumažinamas žmogiškasis veiksnys, kuris, kaip jau minėta, traktuotinas kaip viena iš esminių priežasčių korupcijai atsirasti.

Taip pat pažymėtina, kad, patvirtinus įgaliojimus suteikusių perkančiųjų organizacijų planus, viešai yra skelbiamos pirkimų suvestinės. Informacijos apie numatomus vykdyti viešuosius pirkimus skelbimas vertintinas kaip vienas iš korupcijos rizikos mažinimo bei veiklos skaidrumo užtikrinimo veiksnių, sudarančių prielaidas ne tik susipažinti su skelbiama informacija, bet ir kontroliuoti vykstančius procesus.

CPO LT pirkimų tvarkos taisyklėse numatyta, kad viešuosius pirkimus pagal kitų įstaigų įgaliojimus vykdo ir atlieka:

1. CPO LT vadovo sudaryta pirkimo komisija – tarptautiniams ir supaprastintiems pirkimams (išskyrus mažos vertės pirkimai, nurodyti 2 punkte);
2. Pirkimo organizatoriai:
  - 2.1. mažos vertės pirkimus, atliekamus neskelbiamos apklausos būdu;

---

⁸ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d6742ae25c3c11e7a53b83ca0142260e/asr>

⁹ <https://2007.cpo.lt/>; <https://katalogas.cpo.lt/>

¹⁰ <https://www.cpo.lt/siauliu-miesto-gydymo-istaigos-ivykde-vienkartiniu-medicinos-priemoniu-pirkima-sutaupe-net-38-proc-lesu/>

2.2. nesudėtingus, nedidelio rizikingumo, mažos vertės pirkimus, atliekamus skelbiamos apklausos būdu, CPO LT skyrių vadovų sprendimu.

Didžiąją dalį skelbiamos apklausos būdu atliekamų mažos vertės pirkimų vykdančios komisijai, o ne pirkimo organizatoriui, mažėja vienasmeniškai priimamų sprendimų, o tai, savo ruožtu, taip pat mažina korupcijos riziką. Komisija ir pirkimų organizatoriai priima visus esminius pirkimų procedūrų sprendimus, vykdo jiems pavestus procedūrinius veiksmus, bendrauja su tiekėjais pirkimo procedūrų metu iki pirkimo sutarties sudarymo. Atskiriems pirkimams arba atskirų rūšių prekių, paslaugų ar darbų pirkimams vykdyti CPO LT gali būti sudaromos atskiros komisijos. Komisijos darbe gali dalyvauti ir ekspertai, pasirašę nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą. Komisija dirba pagal CPO LT direktoriaus patvirtintą darbo reglamentą. Visi minėti asmenys turi būti nepriekaištingos reputacijos ir savo funkcijas gali pradėti vykdyti tik po to, kai pasirašo nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą. Komisijos nariai, pirkimų organizatoriai, ekspertai pirkimo procedūrose gali dalyvauti tik Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai teisės aktų nustatyta tvarka pateikę privačių interesų deklaracijas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 22 straipsnio 1 dalies nuostatomis CPO LT direktoriaus 2019 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 3V-215 patvirtintas CPO LT darbuotojų viešųjų ir privačių interesų derinimo tvarkos aprašas, kuriame numatyta privačių interesų deklaracijų pateikimo tvarka ir kontrolė.

Pažymėtina, kad CPO LT vykdydama centralizuotus viešuosius pirkimus ir pirkimus pagal kitų, skirtingas funkcijas vykdančių perkančiųjų organizacijų įgaliojimus, vykdo daug specializuotų viešųjų pirkimų, todėl korupcijos pasireiškimo tikimybė didėja. Atsižvelgiant į perkančiųjų organizacijų skirtingus veiklos tikslus, mažai tikėtinas visiškai tapačių produktų poreikis. Komisijos nariai ar organizatoriai negali išmanyti visų sričių, todėl net ir taikant papildomas vidaus kontrolės procedūras (pvz., peržiūrint ir viešinant technines specifikacijas) ne visais atvejais įmanoma tinkamai įvertinti, ar jos surašytos, nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų. Nuo 2020 m. sausio pirmos dienos pakeistoje CPO LT struktūroje, atsižvelgiant į 2019 m. Kovos pasireiškimo tikimybės nustatyme pateiktą rekomendaciją „2. dažniau pasitelkti ekspertus techninių specifikacijų peržiūroms, vertinimams;“, struktūriniuose padaliniuose, pagal pirkimo objektą vykdančiuose centralizuotus viešuosius pirkimus ir pirkimus pagal kitų perkančiųjų organizacijų įgaliojimus, yra numatyta po vieną Eksperto pareigybę¹¹. Tokiu būdu CPO LT turi platesnes galimybes telktis ekspertines kompetencijas, tačiau dėl pirkimų skaičiaus ir net ir segmentuoto pirkimo objekto sudėtingumo ir įvairovės, nepakankamas. Vertinant tai, kad net ir pagal pirkimo objekto rūšiavimą pirkimų vykdymo skyrių kompetencijų spektras yra labai platus, ekspertų skaičius konkrečiame pirkimų vykdymo skyriuje turėtų būti didesnis. Taip pat, siekiant, kad galimas korupcijos apraiškas užkardyti dar techninės specifikacijos ir kvalifikacinių reikalavimų tikrinimo etape, turėtų būti dažniau pasitelkiami išorės nepriklausomi objekto ekspertai.

---

¹¹ Pareigybės, kurios terminuotos sutarties pagrindu užimamos pagal poreikį.

Vykdamas pirkimus pagal kitų perkančiųjų organizacijų įgaliojimus, pirkimuose, kuriuose būtinos ekspertinės žinios, į Viešųjų pirkimų komisijas yra įtraukiami CPO LT įgaliojusių institucijų darbuotojai-ekspertai, tokiu būdu pirkimų iniciatoriai sutelkia savo ekspertines žinias ir pirkimų vykdymo procese, tačiau išlieka nešališko ekspertinio vertinimo poreikis. Vertinant per pastaruosius kelis mėnesius išaugusių teisminių ginčų (8 bylos) objektus akivaizdu, kad daugumos jų pagrindas yra galimai nekokybiškai parengtos techninės specifikacijos ir jų ekspertinis vertinimas.

Siekiant ateityje sklandžiai vykdyti pirkimus, kurių objektų techninių specifikacijų parengimui ir įvertinimui reikalingos ekspertinės kompetencijos, būtina didinti ir CPO LT darbuotojų dalykines žinias, ugdyti jų profesinį potencialą. Pažymėtina, kad taip pat svarbu skirti dėmesį ir vystyti įgaliojimus teikiančių institucijų pirkimų iniciatorių techninių specifikacijų rengimo ir kvalifikacinių reikalavimų nustatymo žinias.

CPO LT pirkimų tvarkos taisyklėse yra numatytos ir papildomos vidaus kontrolės priemonės ir procedūros, mažinančios korupcijos pasireiškimo tikimybę:

1. Viešuosius pirkimus vykdyti laikantis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, skaidrumo, abipusio pripažinimo ir proporcingumo principų, konfidencialumo ir nešališkumo reikalavimų, siekiant įsigyti įstaigai reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas bei užtikrinant, kad vykdamas pirkimo sutartis būtų laikomasi aplinkos apsaugos, socialinės ir darbo teisės įpareigojimų;

2. techninėje specifikacijoje užtikrinti konkurenciją ir nediskriminuoti tiekėjų;

3. techninių specifikacijų projektus rengti ir skelbti Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje, o dėl šių projektų gautas pastabas ir pasiūlymus įvertinti iki pirkimo;

4. įstaigai, teisės aktų nustatyta tvarka, suinteresuotiems asmenims teikti informaciją apie pirkimus, pirkimų procedūrų ataskaitas ir sudarytas sutartis;

5. pasiūlymus nagrinėti ir vertinti konfidencialiai, nedalyvaujant pasiūlymus pateikusių tiekėjų atstovams;

6. Tiekėjų pretenzijas nagrinėti ne pirkimo organizatoriui ar pirkimo komisijai, o atskirai CPO LT direktoriaus 2017 m. gruodžio 8 d. įsakymu Nr. 3V-222 sudarytai pretenzijų nagrinėjimo komisijai, taip siekiant didesnio skaidrumo ir objektyvumo.

7. sudarant pirkimo sutartį nekeisti galutinio pasiūlymo kainos, taip pat pirkimo dokumentuose bei pasiūlyme nustatytų sąlygų.

8. atliekant mažos vertės pirkimus neskelbiamos apklausos būdu, kai pirkimo vertė viršija 3000 Eur be PVM, pirkimų organizatorius turi ne mažiau kaip 5 tiekėjus apklausti raštu, nors Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas visai atvejais leidžia žodžiu apklausti vieną tiekėją.

Viešinant informaciją apie vykdomus viešuosius pirkimus papildomai kontroliuojami viešųjų pirkimų vykdymo procesai, nes didėja tikimybė, kad tiekėjai, pastebėję teisės aktų reikalavimų neatitinkančias viešojo pirkimo technines sąlygas, informuos viešuosius pirkimus kontroliuojančius subjektus ir jie įgyvendins papildomas viešųjų pirkimų vidaus kontrolės priemones.

Vadovaujantis 2020 m. kovo 31 d. Viešosios įstaigos CPO LT direktoriaus įsakymu Nr. 3V-199 buvo patvirtinta Viešosios įstaigos CPO LT kovos su korupcija 2020-2022 metų programa (toliau

– Programa), kurios priemonių plano 1 uždavinio „Didinti CPO LT veiklos viešumą“ 1 punkte numatyta, kad CPO LT darbuotojams nustatyta pareiga CPO LT internetinės svetainės elektroniniame kalendoriuje žymėti susitikimus su CPO LT veikla suinteresuotais asmenimis¹². Šia priemone siekiama didinti CPO LT viešumą ir korupcijos rizikos mažinimo tiesioginiame kontakte su suinteresuotais asmenimis.

Programos priemonių plano 3 uždavinio „Užtikrinti korupcijos prevencijos reikalavimų įgyvendinimą“ 6 punkte numatyta atlikti CPO LT darbuotojų apklausą siekiant nustatyti ir įvertinti CPO LT veiklos sritis, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė. 2020 m. rugsėjo 30 d. CPO LT darbuotojų buvo prašoma anonimiškai užpildyti „CPO LT darbuotojų tolerancijos korupcijai anoniminę apklausą“.

Apklausa skirta išsiaiškinti galimą korupcijos tikimybę profesinėje veikloje. Jos tikslas buvo nustatyti, ar pasitaiko korupcijos apraiškų bendradarbiaujant su tiekėjų ar pirkimus vykdyti įgaliojusių perkančiųjų organizacijų atstovais. Įvertinus respondentų atsakymus svarbu pastebėti, kad didžioji jų dauguma atsakė nekontaktuojantys su išorės atstovais ir neįsitraukiantys tiesioginio ar netiesioginio poveikio profesiniams sprendimams, ar galimų protekcijos apraiškų. Todėl darytina išvada, kad korupcinių tikslų siekiantys subjektai neturi galimybių (protegavimu ar dovanomis) daryti poveikį CPO LT darbuotojams. Absoliuti dauguma respondentų taip pat nurodė savo ir kolegų darbe nepastebintys galimų korupcijos apraiškų. Taip pat vienareikšmiškai nurodė, kad jas pastebėję kreiptųsi į CPO LT direktorių arba atsakingą už CPO LT korupcijos prevencijos ir kontrolės vykdymą asmenį. Apklausoje rezultatai parodė aukštą respondentų savivertę: jie save identifikuoja kaip nepaperkamus, nepasiduodančius provokacijoms darbuotojus, kurių neįmanoma paveikti ir įtraukti į korupcinius veiksmus. Tvirti vidiniai įsitikinimai ir jų deklaravimas profesinėje srityje yra labai svarbūs siekiant formuoti stiprią, tvarią ir korupcijai atsparią darbinę aplinką kolektyve, kai kiekvienas jos narys žino, kad tokio pobūdžio veikla yra netoleruojama.

Apklausa dar kartą patvirtino išvadą, kad didžiausia korupcijos apraiškų pasireiškimo rizika yra susijusi su techninių specifikacijų projektais ir reikalavimais tiekėjų kvalifikacijai, kuriuos CPO LT teikia ją įgaliojusios vykdyti viešąjį pirkimą perkančiosios organizacijos. 13,3 proc. respondentų tvirtina, kad „dažnai pastebiu, kad techninė specifikacija galėtų būti pritaikyta tik vienam tiekėjui“, o 40 proc. nurodo, kad „turi tokių įtarimų“. CPO LT vykdydama viešąjį pirkimą kitos perkančiosios organizacijos vardu, turi siekti, kad tiekėjams būtų sudarytos vienodos, lygiavertės varžymosi sąlygos ir užtikrintas maksimalus proceso skaidrumas. Eliminuoiant šią grėsmę, tikslinga būtų, kad visas iš perkančiųjų organizacijų gaunamos pirkimų techninės specifikacijas ir kvalifikacinius reikalavimus tiekėjams papildomai vertintų nešališkas specialių ekspertinių kompetencijų specialistas.

Atlikta CPO LT elektroninio katalogo naudotojų (tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų) analogiška apklausa taip pat identifikavo panašias korupcijos pasireiškimo grėsmes, susijusias ne tiek su tiesiogine CPO LT veikla, bet su viešųjų pirkimų subjektų (perkančiųjų organizacijų), įgaliojančių CPO LT atlikti pirkimus už juos, sprendimais. Pavyzdžiui, tiekėjai nurodo, kad didžiausia korupcijos

---

¹² <https://www.cpo.lt/susitikimai/>

rizika yra atliekant rinkos analizę ir namų darbus (22,6 proc.) bei nustatant pirkimo poreikius (29 proc.), kas yra tiesioginė perkančiosios organizacijos prerogatyva.

CPO LT, atsižvelgdama į apklausų rezultatus, įgyvendindama Programą, turėtų orientuotis į perkančiųjų organizacijų kompetencijų ugdymą, siekiant profesionalaus ir kokybiško dokumentų, kurių pagrindu bus vykdomos viešųjų pirkimų procedūros, rengimo.

Diegiant ir stiprinant antikorupcinį švietimą ir CPO LT darbuotojų atsparumą korupcijai Programos priemonių plano 3 uždavinio „Užtikrinti korupcijos prevencijos reikalavimų įgyvendinimą“ 9 punktu, kuriame numatyta iki 2020 m. gruodžio 31 d. parengti ir patvirtinti CPO LT skaidraus elgesio dokumentaciją:

- CPO LT darbuotojo elgesio, susidūrus su neteisėtu atlygiu, dovanomis rekomendacijas;
- CPO LT darbuotojo gautų dovanų, reprezentacijai skirtų dovanų perdavimo, įvertinimo, apskaitos ir saugojimo tvarkos aprašą.

Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą CPO LT vykdomų viešųjų pirkimų srityje nustatyta, kad yra priimti visi teisės aktų įgyvendinimui reikalingi teisės aktai. Patvirtintuose CPO LT viešuosius pirkimus reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyta sprendimų priėmimo tvarka yra skaidri, o vidaus kontrolės sistema veikia tinkamai.

Siūlomos korupcijos riziką mažinančios priemonės CPO LT vykdomų viešųjų pirkimų pagal perkančiųjų organizacijų įgaliojimus srityje:

1. organizuoti mokymus viešųjų pirkimų procedūras atliekantiems darbuotojams viešųjų bei privačių interesų derinimo bei korupcijos prevencijos temomis;
2. organizuoti vidinius ir/ arba išorinius mokymus viešųjų pirkimų procedūras atliekantiems darbuotojams dalykinių žinių ugdymo temomis;
3. organizuoti vidinius ir/ arba išorinius mokymus įgaliojusių institucijų iniciatoriams techninių specifikacijų rengimo temomis;
4. inicijuoti CPO LT struktūros¹³ papildymą naujomis Ekspertų pareigybėmis;
5. dažniau pasitelkti išorės nepriklausomus ekspertus techninių specifikacijų peržiūroms, vertinimams;
6. parengti metodines priemones (video-vaizdinės instrukcijos, standartinės formos), kurios padėtų paprasčiau parengti ir vėliau vertinti technines specifikacijas;
7. plėtoti ir taikyti savikontrolės sistemas, kurių tikslas – identifikuoti aplinkybes, lemiančias ar galinčias lemti piktnaudžiavimo atvejus įstaigoje ir identifikuoti bei įgyvendinti tokių atvejų prevencijos priemones.

CPO LT, siekdama vykdyti skaidrią ir korupcijos apraiškoms atsparią veiklą, glaudžiai bendradarbiauja su Specialiųjų tyrimų tarnybos atstovais, kurie periodiškai atvyksta ir CPO LT darbuotojams vykdo antikorupcinio švietimo mokymus.

Įgyvendinant Programos priemonių plano 2 uždavinio „Padėti atskleisti ir sumažinti korupcijos priežastis, galinčias sudaryti sąlygas neskaidriai CPO LT darbuotojų ir CPO LT

---

¹³ Biuro ir veiklos aptarnavimo srities skyrius; Statybų srities pirkimų skyrius, Sveikatos srities pirkimų skyrius.

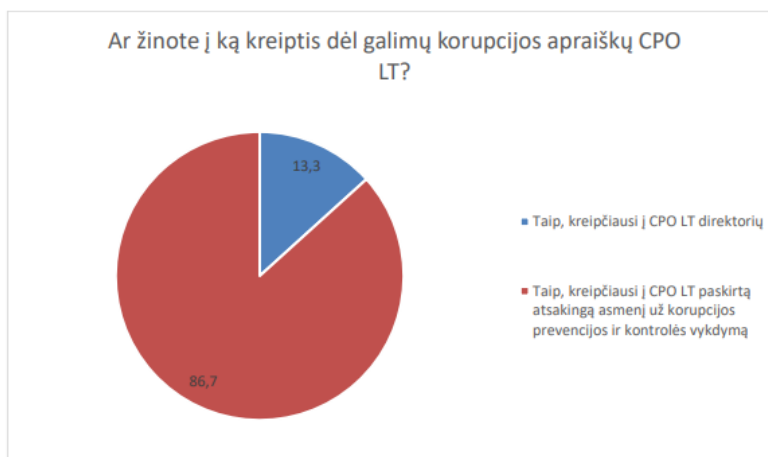
informacinių sistemų naudotojų veiklai“ 2.2. priemonę „Vykdėti darbuotojų mokymus tikslu lavinti įgūdžius atpažinti korupcinius veiksnius atliekant darbines funkcijas“ CPO LT darbuotojai turėjo galimybę susipažinti su antikorpucinio švietimo dėl COVID-19 pandemijos nuotoliniais mokymais:

1. 2020 m. rugsėjo 29 d. Specialiųjų tyrimų tarnybos mokymai tema „Korupcijos rizika viešuosiuose pirkimuose“;

2. 2020 m. gegužės 18 d. išplatintos nuotolinės Specialiųjų tyrimų tarnybos antikorpucinio švietimo video paskaitos antikorpucinės aplinkos kūrimo, interesų konfliktų valdymo temomis¹⁴.

3. 2020 m. balandžio 15 d. išplatinti atnaujinti nuotoliniai Lenkijos centrinio kovos su korupcija biuro (lenk. CBA) sukurti e. mokymų modulio mokymai, kuriuose atskleidžiamas korupcijos reiškinys ir pateikiamas antikorpucinių mokymų ciklas, skirtas viešojo sektoriaus atstovams, verslininkams ir jaunimui¹⁵. Mokymų turinys apima tris sritis: korupciją viešajame sektoriuje, korupciją verslo aplinkoje ir socialines korupcijos pasekmes. Korupcija – daugialypis reiškinys, todėl, esant galimybei, CPO LT darbuotojams siūloma peržiūrėti visas temas ir pasitikrinti savo žinias šioje srityje.

4. 2020 m. rugsėjo 30 d. CPO LT darbuotojams buvo siūloma užpildyti „CPO LT darbuotojų tolerancijos korupcijai anoniminę apklausą“, kurios rezultatai bus susisteminti, apibendrinti ir pavišinti CPO LT kolektyvui. Viso apklausoje dalyvavo 16 CPO LT darbuotojų. Respondentų atsakymai rodo, kad CPO LT korupcijos prevencijai skiriamas nuolatinis dėmesys, informacija pasiekia kiekvieną darbuotoją (net 86,7 proc. žino atsakingą asmenį už korupcijos prevenciją CPO LT ir, esant būtinybei, kreiptųsi į jį) (1 pav.).

1 pav. Ar žinote į ką kreiptis dėl galimų korupcijos apraiškų CPO LT?

Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės tyrimą nustatyta, kad pagrindiniai įrankiai, kuriuos CPO LT telkiasi kovoje su korupcija, yra tikslus ir aiškus veiklos procesų reglamentavimas, jų kontroliavimas vidiniais teisės aktais, vykdomų procedūrų, sprendimų skaidrumas, viešumas ir antikorpucinis švietimas įstaigoje.

¹⁴ <https://www.stt.lt/antikorpucinis-svietimas/antikorpucinis-visuomenes-svietimas/4934>

¹⁵ <https://szkolenia-antykorpucyjne.edu.pl/>